

Rok 1941.

Nový rok počal vánicemi. Následkem množství sněhu mrázly vlaky i autobusy. Bylo potřeba proharovat silnice. 9. ledna na výzvu bubnem, aby z každého domu šel jeden proharovat, šlo se na 200 osob. Asi za 3 hodiny byla uvolněna uhrůčka silnice od dědičky až na rozcestu na Lavecku. Podobně 11. ledna na silnici k Biskupicím. 17. ledna znovu padal sníh, a stále mrzlo, kromě mírné obilvy 22-25. I. Koncem ledna mráz až -20°C . V únoru ještě sněžilo, 5. zas poruchy v dopravě. Od 9. února se umínil mráz, 21. dešť a pak mírná zima až do března. Po deštích 10. III.

Počasi

a polní

práce

trvá suchá zima až do 24. Pak se mrázy povolily, ale často prší. Po oteplení 3. dubna začalo se set. Avšak 6. IV. znovu dešť, pak sněží a je chladno. Polní práce vázne. O velkonočních 13. IV. roztává ještě v dešti sníh. I po svátcích trvá špatné počasí, 3. května sněžilo. Otepluje se zvolna, až po 20. květnu je pěkně. Trěsně rozkvetly

teprve 18-20 krát. Oximetry špatně přibližovaly. Na 80% žit se kaoralo, pšenice asi polovic, jetelů asi $\frac{1}{3}$, vojtěšek přes polovic. Po deštích 6-7. června se ochladilo, v druhé polovici června bylo pěkně. Sena se dobře usušila. I v červenci trvalo teplo - obilí pěkně rostlo. Koncem července a začátkem srpna časté přehánky. Žitě - hodně opožďené - začaly až 7. srpna ojedíněle, H. všeobecně. Od půli srpna obstojnější počasí až do 6. září. Tentokrát se rozilo poslední obilí s pole, a už se sušily slavy. Uprostřed září časté přehánky. Od 20. IX. do 8. října bylo pěkné podzimní počasí a v tu dobu se vykopaly brambory. Pak už se ochladilo, poprchávalo. Letní podzimní se protáhlo do konce měsíce. 1. listopadu byl sníh, který ovšem tál. 14-16. uhodily silné mraky. Neměly sice dlouhého trvání, ale nevlídné počasí nastalo. Po novém ochlazení 28. XI. napadl 3. prosince sníh, který pomalu roztával. Dlouho pak bylo bláto, až 19. zmrzlo, 23. sněžilo, na svátky byla víchřice ale jen slabý mráz; teprve pak přituhlo a napadlo víc sněhu.

Bozaha

roku

Rok byl v celku chladný a mokry. Žito a pšenice špatně přezimovaly - proto úroda tohoto obilí byla malá. Píce bylo dost. Brambory trpěly hnilobou. Úroda ovce skoro prostřední, kromě trěsní. Mnoho stromů ještě zacházelo následkem louškových i letošních mraků.

Zaměst-

nanost,

stavby

Během roku byla dobrá zaměstnanost. Práce stavební se z jara opoždily následkem dlouhé zimy. Stavební ruch se nemohl volně rozvinout. V první polovici května byl vydán zákaz staveb. A na stavbu, která povolena byla, bylo třeba žádat o přiděl materiálu (železa, dřeva, cementu). Želez cement, kterého na jaře bylo dost ve volném prodeji, byl na podzim vzácný. Vozil se z Brna automobilem. - Na obecním domě se dělaly omítky, podlahy a řemeslnické práce; dále se dostavoval dům č. 338 (Fr. Greif), a nově se stavěla jednopatrová přístavba v domě č. 91 (Jan Říha). - Na autostrádě se v létě pracovalo ve dne v noci. - Zemědělci, pokud to šlo, si hodně kupovali hospodářské stroje. -

Při projednávání obecního rozpočtu na rok 1942 (ob. zastupitelstvo 1. listopadu 1941) byly zvýšeny odměny obecním funkcionářům a stanoveny takto:

Obecní

rozpočet

starostovi 2.000 Kč ročně, obecnímu tajemníkovi 1.200 Kč měsíčně od 1. XI. 1941, a ob. strážníkovi 6.500 Kč ročně.

Obecní rozpočet měl řádné potřeby...

.....	232.290 Kč,
řádné úhrady	77.570 "
a schodek	154.720 "

Ušeseno vybírat přirážky: 725% k daní číselným, což má vyvést 4.038 Kč, 400% k ostatním daním, což má vyvést 66.780 Kč. O úhradu nekrytého schodku 82.509 Kč žádá vyrovnávací fond. V téže schůzi přijata resignace II. náměstka p. Bedřicha Schmeidra (č. 53) se zřeknutím na jeho věk 75 let. Resignace tak byla odůvodněna. Ve skutečnosti byl příčinou i nesouhlas s během obecních záležitostí, hlavně hospodářských. Resignace padla v době, kdy se projednával nový rozpočet. Ještě o ní rozhodne okresní úřad.

II.

náměstek

Zastupitelstvo.

Dále neneseno zavést na obecní úřad telefon. Do konce roku k zavězení nedošlo. Obecní zastupitelstvo konalo během roku 5 schůzí (r. 1941 9 schůzí). Kromě obecního rozpočtu projednávalo většinou jen běžné záležitosti (domovská práva, chudobní podpory a pod.). Totra se da' říci, že by občanstvo jevilo velký zájem o obecní záležitosti; a když, tak se projevil hlavně přímí. Zájem byl ovšem rozptýlen i jinými událostmi, které se děly mimo obec.

Obec

hostinec

Obecní zastupitelstvo dne 9. února převzalo nájemci obecního hostince na jeho žádost 3.000 Kč z nájmu za r. 1940 (který činí 4.000 Kč ročně; hostinec byl po požáru.). Obecní rada počala o věci jednat ještě bez formální žádosti hostinského. Obecní pokladník navrhl plevu 3.000 Kč, rada se dohodla na 2.000 Kč. Zastupitelstvo pak žádost přímivě projednálo před vyjádřením firkomise, ačkoliv v nájmu smlouvě je, že z nájmu se nikdy neslevuje, ani v případě živelné nehody. Členové obecního zastupitelstva smlouvy neznali, smlouva se v něm nečetla a nikdo se po ní neptal. Proti nesení bylo podáno odvolání (Bedř. Schneider a spol.). Do konce roku nebylo vyřízeno.

R. 1939 v létě a na podzim upravena výškově a směrově cesta po návsi od sochy sv. Cyrila a Metoděje k č. 49., a naštěrkována. Většinou se tak stalo z dobrovolných příspěvků na penězích, v práci nebo s potahem. Někteří majitelé, i blízcí, ve slibech byli horliví, ale slíbených několik půldmí s koni neodpracovali. Také silniční okresní válek nebyl poblíž, a tak stavba se nedokončila. Až 4. listopadu 1941 se znovu počal navážit šterka z potoka, ale překážely z části nedokončené polní práce, z části také neochota u stejných sousedů, ačkoliv se již za potahy nabířely peníze. Nebylo dost času k úplnému naštěrkování. 7. listopadu odpoledne se cesta v délce přes 200 m za necelé 4 hodiny uválcovala aspon z hruba, jak to šlo. — Před tím se uválcovala silnice od nádraží k stědině a něco v Dolním koutě, pokud stačil šterka.

Uprava
cesty

Ve zřích byly nařizeny denní hlídky hlavně k ochraně úrody (před požárem a p.), ale nebylo slyšet, že by měly příležitost zakročit. V noci hlídávali 4 muži až do konce roku. Dva měli službu od 8. hod. večer do 1. ráno, a dva od 1. do 6. hodin ráno. Členi hlídek byli ustano-

Hlídky

sování pořadem po číslech a určení byvalí napsání na obecní tabuli.

Hejtman

Dne 3. listopadu byl uveden v úřad okresní hejtman (komisariátní vedoucí) dr. Frant. Rudolf. K tomu byli do Borkovic pozváni a zúčastnili se: starosta Fr. Dosedla, ředitel hrom. školy Fr. Medřík a řidiči pč. Karel Kovářik. —

Respicient Jos. Látava, přidělený dosud obecnímu úřadu, odešel 1. května.

Dodávky

Během roku 1941 dodali zemědělci:

žito :	6109 kg,	bramborů	124.480 kg,
pšenice	20.594 "	lověckého doh.	113 kusů,
ječmene	20.889 "	vepřového "	83 kusů,
ovsa	4800 "	mléka	95.440 l.

(podle údajů obecního úřadu.)

Od 25. listopadu, kdy spotřebitelům se dodávalo mléko a mléčárny z Věš.

Opatovic, prodával toto mléko p. M. Glac v.c. 284 a L. Synkova, obchodnice, v.c. 166.

První pro horní část dědičky, druhá pro dolější část. Od 19. dubna 1941 se L. Synkova prodeji mléka vzdala. Celkem za celý rok se prodalo 81.800 l mléka.

Mléko

Za dodaný dobytek dostávali země-

Glac 81.800 l

dělení: 7' až 7.50 K za hovězí, 4.5 - 5 - K za krávy, kolem 8 - K za vepřový dobytek podle jakosti za 1 kg živé váhy.

Ceny

Na jare stálo jedno selo až 350 K, později selata silně klesla, ale na podzim se zas dobře platila. Houze na jare se prodávalo za 30 K, i za víc. Jinak ceny i mady byly řízeny úředním ustanovením.

V létě si řada občanů koupila ovce, které dováželo Hospodářské družstvo nebo řezník Staněk z Jerička. Platilo se 17 K za 1 kg živé váhy. Majitelé chovali ovce většinou po jedné nebo po dvou (kromě dvora, kde jich bylo několik) a po vykrmení na podzim nebo v zimě je namnoze zabíli. Bezrami byli vyhlazováni. Ovce při nákupu vážily okolo 25 kg. Starší lidé ještě pamatovali, jak se před lety na velkostatků ovce chovaly.

Ovce

V lesích byl opět rok zvýšena těžba. V lesích velkostatků se vytěžilo r. 1940-41 celkem na 6.800 m³ dřeva (to je těžba z celého bývalého katastru jároměřického a ze Žadní hory, která patří k velkostatků). Normální těžba je skoro o 1.000 m³ menší. V selských lesích se zkácelo podle nařízení 820 m³ ruční.

Lesy

ného užitkového dřeva. - Otop dřevem, dřívě obvyklý, většinou přestal. Topilo se uhlím. Majitelé lesů mohli xpálit v domácnosti jin odpadkové dříví a kromě toho pro sebe mohli zkácet 3-5 m³ dřeva užitkového.

Mletí

ve

mlýnech

Doual si každý samozasobil obilím sám obstarával mletí ve mlýně a obilí, které měl dovoleno semlít, si do mlýna zavezl a mouku zas odvezl. Od konce listopadu se všechno obilí k mletí určené shromáždilo v ustanovený čas u obecního (soudního) domu a odtud někdo ze sousedů zavezl polovici do vrchního mlýna a polovici do mlýna pod háj, a to pod dozorem spolehlivé osoby. (Pravidla to byl p. Ad. Jaroš čest. strážník v. v. c 251.) Mlýn u pily byl zavřen, neměl. Kromě Jaroměře byly do zdejších mlýnů přiděleny obce: do vrchního Malá Roudka a do podhájského Tlčice a Velká Roudka.

Na obecní škole dočasně jidiči učitel Jar. Fidler odesl koncem března do výslužby. Správcem ustanoven Karel

Koovárka. Po prázdninách se učilo v 5ti
týdích celkem 168 žáků. Dne 1. července
uč. Al. Hloušek ustanoven řídícím v Koco-
vě, 1. zří učitelka Ob. Hlouková ustanov-
vena do Jevíčka, 1. řídící učitelka Jarm.
Spíčkova odeslá do penze; nově ustanove-
na učitelka Marta Wondrová, domol ze zdej-
ší měšťanské školy, a od 1. do 15. prosin-
ce učil Jp. Navrátil, který z Jevíčka přišel
a tam se zas navrátil.

Obecná

škola

Škola měšťanská — od podzimu na-
zyvána školou hlavní — nastěhovala se po
prázdninách do nadstavby obecního domu.
Nadstavba, mající zvláštní vchod od zápa-
du, se k tomu hodila. Na tu možnost se
při nadstavbě pamatovalo. Uložily se
tu 4 třídy normálně velké po 2 menší (jed-
na v přístupu), sborovna, ředitelna, kuchyně,
školní a mužská místnost pro sbírky. — Do
hlavní školy chodily děti už od patého
školního roku. Do první třídy bylo započteno
jen 40% toho počtu, který byl ve 4. školním
roce na škole obecní, a to podle prospěchu.
Celkem do školy chodily 203 děti — 152 z
Jaroměřic, 51 z Úsobru, 94 chlapci a 109

Měšťan-
ská

škola

děvat. Bylo dohromady 7 tříd, z toho u
I. a II. třídy pobočky, a učební kurs se
počítal ze poboček u II. třídy. Jedna
třída ještě zůstala v místnostech obc.
záložny. Ale tato pobočka byla zrušena
a 2. provincie se ze záložny odstěhovala.
Ze sboru odešla M. Woudrova (na obecnu
do Jaroměřic) a ustanoveni byli: Karel
Hartl z Hor. Štěpánova a Marie Mi-
narškové rod. z Jabunkova. Po zrušení poboč-
ky byl K. Hartl ustanoven do Boskovic.

Mateřská

školka

Mateřská školka se od prázdnin
přestěhovala od Bleierů č. 31 do
nové školy č. 107, která se uvolnila,
když tamější třída hlavní školy se od-
stěhovala do obecního domu. Ve škol-
ce zapráno bylo přes 60 dětí. Návěš-
ť byla menší, volat při pehne'm
počasí.

Reálné

gymna-
nium.

Kolem 20. července už se vědělo, že
se nebude vyučovat na reálném gymna-
siu v Jevíčku. Zároveň bylo převezeno do
Boskovic. Do Jevíčka chodili jarome-
řičtí studenti denně pěšky, poslední do-
lou hojně na kolech. Aby se usnadni-

la návštěva gymnasia v Boskoviciích, byl pa-
no se zdejšího nádraží vypravován školní vlak.

Zpět se žáci vraceli po 3. hodině odpoledne
vlakem pravidelným. — Ve školním roce
1940-41 dospělo reálné gymnasium do VII.
třídy, (předtím byla reálka,) takže
maturit nebylo.

Obecní knihovna měla 829 knih
začerných a 109 ^{pouhých} začerných, celkem 938. Knihovna
Během roku 135 čtenářů si vypůjčilo 1533 knihy

Koncem roku odebírali občaneři
Jaroměř a: Národní politiky 5 čísel,
Lidových novin 11, Moravských novin a
Moravského slova a po 30 číslech kromě
tydenníků a jiných časopisů odborných.

Noviny

Počet majitelů příjmacích rozhla-
sových přístrojů dosáhl 140.

Rozhlas

Rozhlasem a novinami byli obyvatel
informováni o událostech ve světě, z
nichž nejvíce zaujalo rozšíření války, a
to 22. června s Ruskem a 8. prosince Ja-
ponska se Severní Amerikou.

Dne 30. března hrál „Orel“ divadelní kus
od R. Branařda: Pro pelskou čest. M. V. S. Divadla
zahrálo dne 6. dubna div. kus od F. F. Svobo-

dy: Poslední muž a 21. září uspořádalo koncert.

Všechny tyto podmínky byly u Bleierů.

Kino

Kino předvedlo během roku 71 filmů, z toho bylo 39 českých. Hrávalo jeden program v sobotu a v neděli, od září druhý program v týdně, ve středu a ve čtvrtek. Navštěva, zvláště na podzim, dobrá, ve všední dny ovšem hodně slabší.

Sokol

Dne 13. dubna byla zastavena činnost těl. jedn. Sokol. Správcem jmenův byl jmenován Leop. Vávra, krejčí. Kino hrálo dál bez přerušení. Dne 12. října byla jednota rozpuštěna. Majetek byl přičleněn Říšskému sdružení Reichsbund für Leibesübungen. Poslední hlavní funkcionáři: starosta Fr. Kovner č. 68, místopředseda Tom. Čuján č. 97, jednatel Ed. Popelák č. 41, pokladní Em. Čujánová, učitelka, náčelník V. Hradíra, student. Správcem kina i po rozpuštění jednoty zůstal říd. uč. Jar. Fidler; správcem tělocvičného inventáře, který zatím zůstal na místě, byl stále Leop. Vávra. Značnějších peněžních hotovostí rozpuštěná jednota neměla. Inventář se zařízením kina možno odhadnout na

80.000 K, dluhy činily okrouhle 20.000 K.

Dne 30. listopadu byla zastavena činnost jednoty Orla. Správcem nad majetkem ustanoven Em. Valenta č. 135. Poslední funkcionáři: starosta Hekele Josef č. 235, jednatel Haviger Frant č. 133, pokladník Drápal Karel č. 257, náčelník Haviger Jos. Majetek byl bez dluhů i bez hotových peněz, jen v inventáři. — Zmíněná opatření byla učiněna i u všech ostatních stejnojmenných jednot z přičin, které nebyly místní. Aspoň se o místních příčinách nic neví.

Vedoucí místního N. S. Alois Hloušek, učitel, odesl v prázdninách do Kochova u Letovic. Vedoucím se stal Mořic Hladina, zelešníční úředník.

Dosavadní ~~st~~ administrátor, P. Jiří Vohý, byl jmenován farářem. Jeho instalace se konala dne 14. dubna.

Od 20. července působil nový varhaník, Jos. Haviger, místo dosavadního dlouholetého varhaníka, Josefa Kubu. — Obojí varhany, v kostele farním i filiálním, byly opraveny v době od 15. do 30. listopadu.

Na hlavní pout, t. j. 2. června přišlo hod-

Poute

ne hidi'. Kramáři všechno prodali. Na podzimní pout přišli hlavně hidi' a okoh', poutníku bylo málo, i kramářů málo.

Nádraží

Nádraží Jevíčko-Jaroměřice bylo rozšířeno - byly rozmnoženy koleje. Na nástupišti jsou nyní troje koleje (dosud byly dvě) a jedna nákladní kolej byla postavena za skladištěm, a to až na podzim r. 1940.

Dolní

kostel -

Budova kostela Všech svatých (filiálního, dolního,) ani několik set let stará, stojí na pozemku, kde hlavně z jara spodní voda zamáčí základy. Ždi jsou velké výsoce nad zemí. Kostelní konkurenční výbor (za předsednictví B. Schneidera č. 53) chtěl tyto závady odstranit. Uč. 12. července 1940 prohlédl kostel zastupce památkového úřadu v Brně, Ing. V. Dufka. Doporučil napřed odvodnění pozemku a pak vyrušení zdi. Slíbil pomoc z prostředků veřejných. Dne 15. ledna 1941 vzhůru bylo k těmto účelům vyplaceno farnímu úřadu 30.000 Kč. Projekt na odvodnění byl vypracován v květnu (Ing. Kar. Mackerle v Jevíčku, Ing. Jan Mackerle v Jaroměřicích), koncem měsíce zaslán okresnímu úřadu k vodoprávnímu řízení. Ko-

oprava.

mise se konala 24. června a stavba byla povolena. (Výměr z 22. července 1941.)

Podle platných předpisů bylo ještě nutné povolení k práci od úřadu práce.

Vejdřív byla žádost zamítnuta, ale po novém ústním rozkladu v Brně dne 2. září (farář P. Vabný) a po návštěvě úřednicku úřadu práce na místě (téhož dne odpoledne) byla práce povolena (dne 7. září) s podmínkou, že se začne do 15. září. Stavba byla urychleně a omezeně soutěží zadána firmě Ing K. Maclerle v Jevíčku. (Ve schůzi konkur. výboru dne 14. IX.).

Tak bylo nutné opatřit cement (na roupy a ostatní práce). Žádost u správy kontingentu, která přiděl cementu povolovala, vařela, a konečně v dopise ze dne 19. prosince došla zamítavá odpověď. Tak pro nejbližší dobu s práce sešlo. Projekt, prozatím jen na odvoznění okolí kostela, zavedl drenážní vodu do potoka u betonového mostu, u č. 38. Rozpočet činil 18.500 Kč.

Obchody

Obchody jaroměřské mívaly otevřeno v neděli dopoledne. V listopadu 1939 se obchodníci dohodli dobrovolně o nedělním klidu. Z jara 1940 byl nedělní klid nařízen. Od té doby se v neděli neprodává.

Hostince

Nápojů, zvláště nižších lihovin, nebylo neomezené množství. Od polovice června 1941 měly hostince vždy jeden den v týdnu zavřeno. Tak hostince obecní byl zavřen v pondělí, u Hrudní č. 34 v úterý, u Bleiční č. 31 ve středu, hostince na Kalvarii č. 110. byl zavřen v pátek.

Kuriro

Od 8. září se vydával tabák prozatím na lístky na mydlo, od 3. listopadu na zvláštní lístek. Kuriák dostal zprvu 45, pak 40 cigaret týdně. Na Váňově byl zvláštní přídel 50 cigaret. - Trafikanti stoupli ve vážnosti.

Dobytek

Při sčítání ke dni 3. prosince 1941 bylo v obci napočteno:

Koňů a hřebat....	77,	kozy.....	767,
hověcího.....	471,	všichni drůbeže..	3.629,
jen krav.....	255,	jen slepic..	2.923.
vepřů.....	491,		

Během roku 1941 bylo: narozených 46,
zemřelých 28, matek 15. (podle údajů
farního úřadu).

Naro-
zen

Sportovní klub Jaroměřice největší čin-
nost a největší výsledky vykazoval r.
1939-40. Následujícího roku po odchodu
některých hráčů výsledky oslably. Klub
vstoupil do mistrovství r. 1939. Roku 1941
hrál v II. tř. Bradlovy západomoravské
kupy (okres Borkovický) a skončil čtvrtý
v pořadí. Předsedou byl Fr. Křajiček č. 234,
jednatelům Lha Miroslav č. 115, pokladníkem
Lha František.

J. K.

Jaromě-
řice

V obci byly uvedlé 2 židovské rodiny:
Hochwaldova (Oskar, řezník a pertra Josefa),
v č. 153 a Bleierova v č. 31. Roku 1938
na podzim přistěhovaly se do Jaroměřice dal-
ší 2 rodiny: Schwarzkova (přiluzná Bleierova)
a Reichova. Obě bydlely v domě č. 31. Od
19. září byli židé označeni žlutými hvězda-
mi na prsou. Bedřich Bleier měl hortinec a
bývalou palírnu č. 31. Dne 10. října naposled
prodával. ~ Ve dnech 29-30. října došlo
k nucenému vystěhování všech zdejších
židů do Ževíčka.

Židi

+

Eduard

Rovner

Dne 19. února 1941 zemřel v Jevíčce
 Eduard Rovner, bývalý občan jaro-
 měřický. Narodil se v Jevíčce dne 28. dubna r. 1853.
 Vyučil se živnosti řeznické a uzenářské
 a pobýl čas ve Vídni. Jako samostat-
 ný řezník a uzenář provozoval v Jaro-
 měřicích živnost nejprve v č. 73, a po
 několika letech, r. 1889, koupil dům č.
 68 (Fisérův grunt). Živnost průběhem
 času neustále rostla, rozšiřovala výrobu
 a vyvinula se posléze v rozsáhlý závod
 uzenářský. Zaměstnával řadu dělníků,
 stroje poháněl parním strojem. Pro zvětšení
 provoz byly postupně koupeny sousední do-
 my, č. 67 a pak 69. V době největšího roz-
 machu, jenž spadl do doby před první
 světovou válkou (r. 1912-13), se poráželo
 týdně několik kusů hovězího dobytka
 a až 200, i více prasat, která se dopra-
 vovala ve vagonových káblkách z Polska.
 Z masa se vyráběly hlavně salámy a
 šunky. Živo se prodávalo nejen v okolí,
 ale ve velkém se odesílalo hlavně do
 Vídně. Rovnerovo uzenářství bylo
 jediným větším jaro-
 měřickým průmys-

lovým podnikem. Po válce následkem nových celních hranic se ovšem vídeňské odbytí nedalo uhájit. Ed. Rovner se r. 1912 vzdal přímého vedení závodu, (který převzal syn František,) a odesl pak na odpočinek do Jevíčka, kde na náměstí v č. 77 byla jeho filiálka. Tam i zemřel; pochován je v Jaroměřicích. — Zemřelý byl také na přechodu let 1913-1914 starostou obce. Po obecních volbách r. 1913 byl všemi hlasy zvolen starostou B. Schneider. Když se na to poznalo, že Ed. Rovner by stál o úřad starostenský (což se dříve nevědělo), byla volba z nějaké formální příčiny zrušena, a v nové volbě zvolen všemi hlasy Ed. Rovner. Asi po sedmi měsících úřadování se starostemství vzdal. Jeho nástupcem se stal Bedřich Schneider č. 53, který setrval v úřadě do r. 1919.